

NIBUD

Heb ik straks genoeg?

Nieuwe inzichten in uitgaven na
pensionering

13 november 2025 – Pensioen3daagse

Agenda

- Korte kennismaking, ook met pensioen binnen het Nibud
- Zelf aan de slag met de uitgaven van gepensioneerden
- Totstandkoming Nibud bestedingenonderzoek gepensioneerden (2025)
- Belangrijkste inzichten en hoe deze toe te passen in communicatie en keuzebegeleiding

Wat doet het NIBUD rond inkomen voor later?

Missie Nibud

- Een Nederland zonder geldproblemen, met extra aandacht voor mensen in financieel kwetsbare posities

Hoe?

- Onderzoek, opleiding en ontwikkeling tooling
- Publieksvoorlichting

Samenwerking steeds belangrijker

- Dichterbij mensen via organisaties die er op de juiste momenten in het leven voor hen zijn
- Meer impact

Bedrag ineens:
een goed idee?

Naar een nieuw pensioenstelsel

Michael Visser, Marcel Warnaar, Nanne Houtsma
21-3-2022

Nibud pensioenonderzoek

Bedrag ineens: een goed idee?

Naar een nieuw pensioenstelsel

Michael Visser, Marcel Warnaar, Nanne Houtsma
21-3-2022

Pensioenpeiling 2024

Michael Visser, Marcel Warnaar, Nouchka Veerman

16-07-2024

We passen onze kennis toe

We verwerken en bundelen onze kennis over de huishoudportemonnee en financieel gedrag in verschillende (maatwerk)toepassingen. Al onze adviezen, methodieken en tools zijn erop gericht om geldproblemen te voorkomen en de situatie van mensen in financieel kwetsbare posities te verbeteren.

Het Nibud biedt oa:

- Onderzoek en advies
- Cursussen en coaching
- Tools en licenties

Gebruik van onze cijfers: API's en DLL's

- De berekening van de referentiecijfers kan ook digitaal, via API's en DLL's. Hiermee kan een uitgavenplaatje van elk type huishouden worden berekend.

Samen op weg naar een adequaat pensioen

Pensioen zou een ABC'tje moeten zijn:

Adequaat
Begrijpelijk
Controleerbaar

Wat is een adequaat pensioen?

---

*Wat heb je nodig om je
gewenste levensstijl na
pensionering te kunnen
voortzetten?*

Passend uitgavenpakket

- Het Nederlandse standaardgezin
- Welke uitgaven zouden voor hen passend zijn **na pensionering**?

-
- Hans (55) is getrouwd met Ineke (55). Hans verdient per jaar 55.000 euro bruto. Dat is iets boven modaal. Ineke werkt halve dagen en verdient 25.000 euro bruto.
  - Na pensionering zijn hun kinderen het huis uit en hebben geen financiële ondersteuning meer nodig.
  - Ze hebben een rijtjeswoning die 500.000 euro waard is. Hun hypotheek loopt na pensionering nog 10 jaar door. Hun totale hypotheek is 350.000 euro. De helft daarvan is een annuïtaire hypotheek, de andere helft aflossingsvrij.
  - **Wat zou voor hun een passend uitgavenpatroon zijn, als ze beiden gepensioneerd zijn?**

Passend uitgavenpakket

- Groep 1: Woning, energie & water
- Groep 2: Verzekeringen & (extra) zorgkosten
- Groep 3: Vervoer, was & schoonmaak
- Groep 4: Vrijetijdsuitgaven & communicatie
- Groep 5: Inboedel, onderhoud huis & tuin
- Groep 6: Voeding, persoonlijke verzorging
- Groep 7: Kleding

Hoe ging dat?

Hoe ging het proces?

Waren jullie het met elkaar eens?

Welke afwegingen en vergelijkingen hebben jullie gemaakt?

Was het eye-opening?

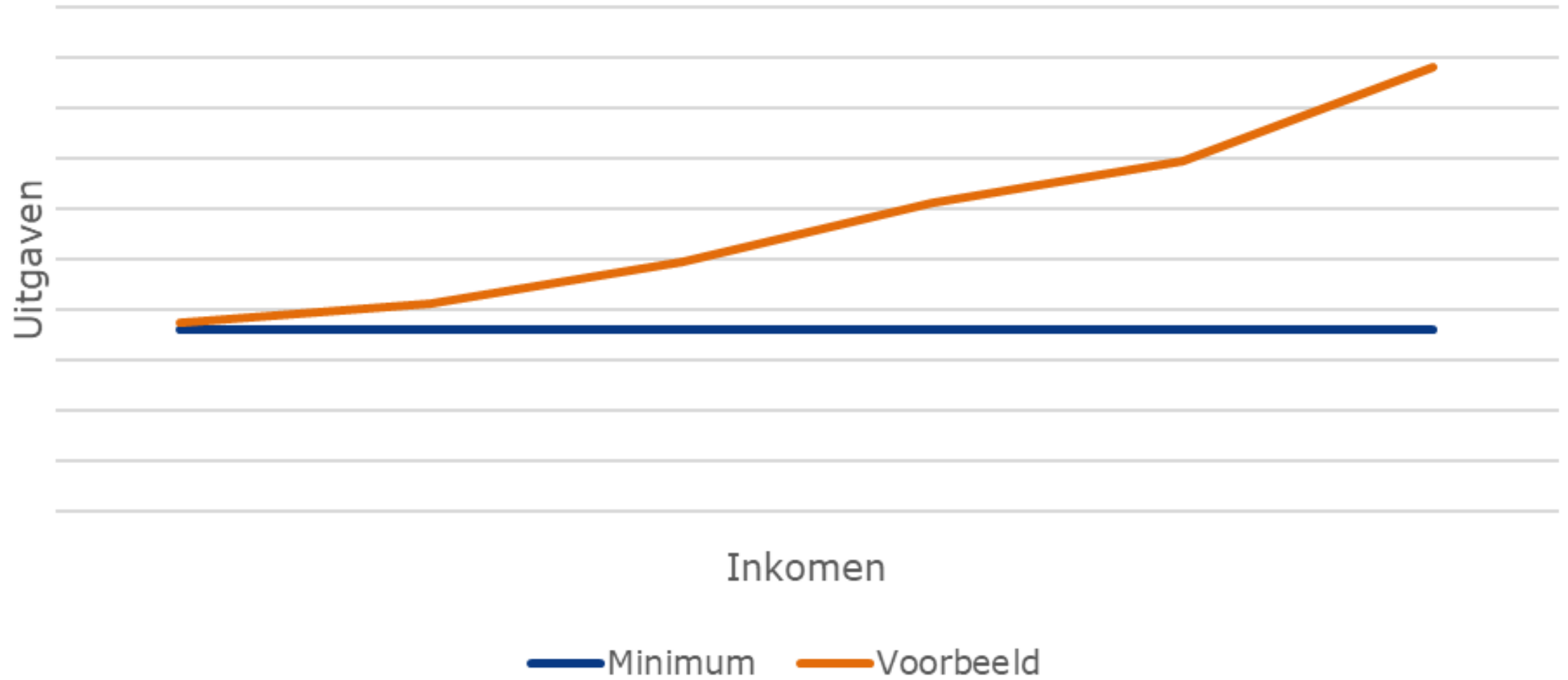
		Minimum
Woning		
Energie & water		
Verzekeringen		
(extra) zorgkosten		
Vervoer		
Was & schoonmaak		
Vrijetijdsuitgaven		
Communicatie		
Inboedel		
Onderhoud huis & tuin		
Voeding		
Persoonlijke verzorging		
Huishoudelijke hulp		
Kleding		
Diversen + lokale lasten	140	
TOTAAL UITGAVEN		
TOTAAL INKOMSTEN		

Minimum vs. voorbeeldbedragen

- Minimum
  - Wat is minimaal nodig?
  - Onafhankelijk van inkomen, maar wel afhankelijk van gezinssituatie
- Voorbeeldbegroting
  - Wat geven vergelijkbare huishoudens gemiddeld uit?
  - Afhankelijk van inkomen, gezinssituatie, woonsituatie, leeftijd

Kleding

		Minimum	Voorbeeld
Woning		1450	
Energie & water		200	
Verzekeringen		375	
(extra) zorgkosten		75	
Vervoer		35	
Was & schoonmaak		10	
Vrijetijdsuitgaven		195	
Communicatie		75	
Inboedel		100	
Onderhoud huis & tuin		180	
Voeding		470	
Persoonlijke verzorging		55	
Huishoudelijke hulp		0	
Kleding		125	
Diversen + lokale lasten	140	140	
TOTAAL UITGAVEN		3485	

		Minimum	Voorbeeld
Woning		1450	1450
Energie & water		200	245
Verzekeringen		375	485
(extra) zorgkosten		75	75
Vervoer		35	555
Was & schoonmaak		10	10
Vrijetijdsuitgaven		195	870
Communicatie		75	100
Inboedel		100	200
Onderhoud huis & tuin		180	350
Voeding		470	520
Persoonlijke verzorging		55	65
Huishoudelijke hulp		0	75
Kleding		125	210
Diversen + lokale lasten	140	140	240
TOTAAL UITGAVEN		3485	5450

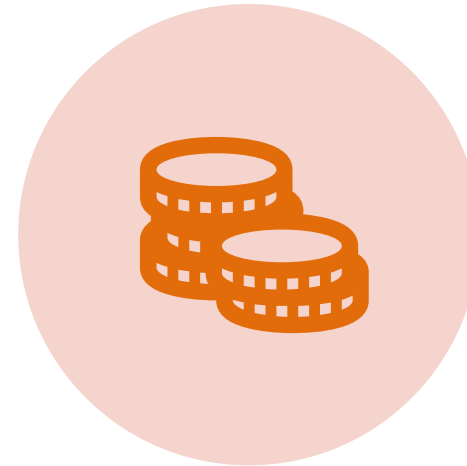

Besteedbaar inkomen

BESTEEDBAAR INKOMEN
NU **6.000**

BESTEEDBAAR INKOMEN
ALLEEN AOW **2.550**

Uitgangspunten minimumbegroting

Pakket

Sober maar wel degelijk (levensduur)

Artikelen moeten goed verkrijgbaar zijn

Nieuwe producten

→ Focusgroepen & steekproefonderzoek

Prijzen

CBS prijswaarneming t.b.v. inflatie

Kwartielprijzen

Controle op kwaliteitscorrecties

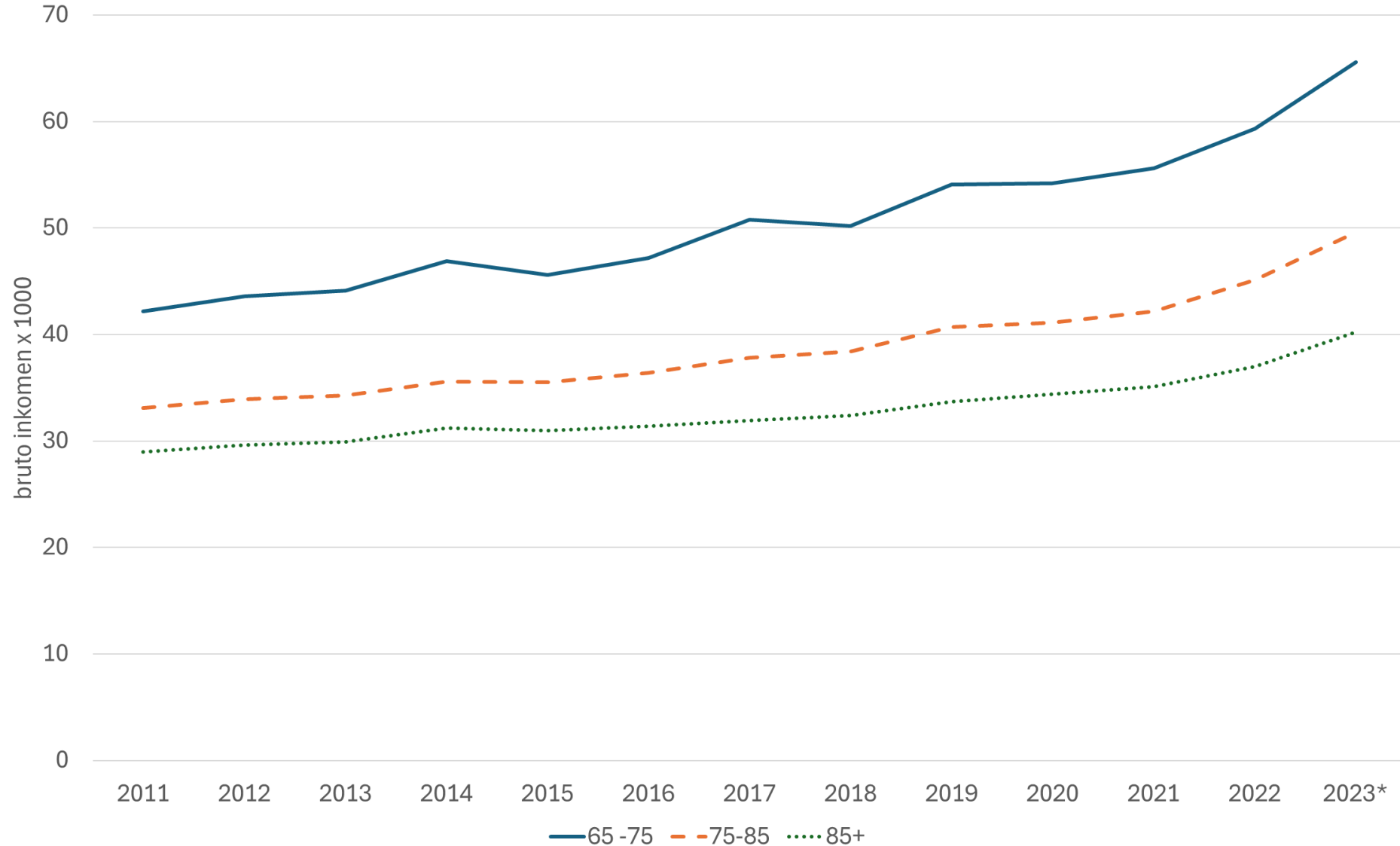
→ Voedingscentrum, Vewin, Consumentenbond, Milieu Centraal, RVO

Tabel 3.5 Dameskleding		
	Prijs ¹	Aantal ²
	€	
jas*	46	4
jurk*	27	3
jasje (blazer)*	58	3
rok*	21	7
korte broek*	17	4
broek/jeans*	29	18
blouse*	23	10
sweater/trui/vest	48	7
t-shirt/topje/hemd*	12	18
onderbroek*	6	25
bh*	15	10
nachtkleding*	18	3
legging/maillot*	10	7
panty	2	35
sokken	5	13
schoenen*	57	15
sportschoenen*	50	4
slippers/pantoffels	27	4
sportkleding*	17	2
zwemkleding	21	1
muts	13	1
riem	19	1
sjaal	13	1
regenkleding*	52	1
diversen ³	28	

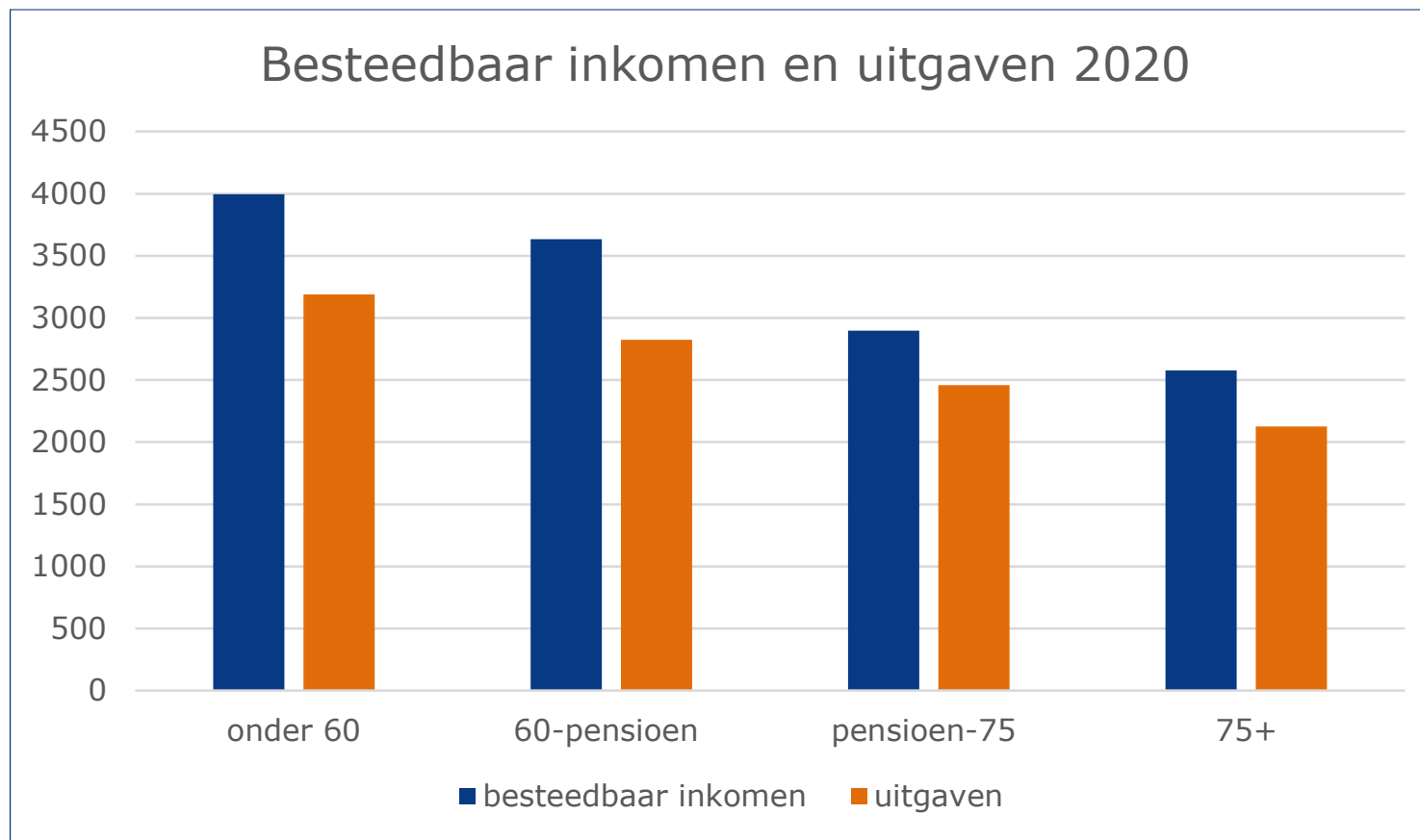
Tabel 2.9 Werk-, was-, en strijkmaterialen		
	Prijs	Aantal ¹
	€	huishouden
afwasborstel	1,75	3
aluminium huishoudtrap	58,00	1
bezem	10,00	1
dweil	10,00	1
droogrek	24,00	1
dweildoek	2,00	5
gootsteenontstopper	3,75	1
huishoudspons	1,75	5
kunststof emmer	3,50	2
raamtrekker	2,75	1
schoenborstel	2,00	2
schuursponsjes (10 stuks)	2,00	5
stofdoek	1,25	5
stoffer en blik	3,00	1
strijkplank	45,00	1
wasknijpers (48 stuks)	2,00	1
wasmand	9,00	1
wc-borstel	3,00	2
zeem	3,00	5

Tabel 5.1 Kosten van voeding per persoon per dag ¹					
	ontbijt	lunch	warme maaltijd	tussen- doortjes	totaal
	€	€	€	€	€
kind 1 - 3 jaar	0,88	1,05	0,88	0,30	3,11
kind 4 - 8 jaar	1,16	1,28	1,40	0,55	4,39
kind 9 - 13 jaar	1,73	2,15	2,16	1,04	7,08
man 14 - 50 jaar	2,14	2,30	2,78	1,28	8,50
vrouw 14 - 50 jaar	1,67	2,07	2,65	1,27	7,66
man 51 - 69 jaar	1,91	2,19	2,59	1,42	8,12
vrouw 51 - 69 jaar	1,61	2,17	2,51	1,37	7,66
man en vrouw 70+	1,74	2,19	2,53	1,38	7,84
zwangere vrouw	1,84	2,27	2,77	1,60	8,48
bij borstvoeding	1,99	2,43	2,74	1,73	8,90

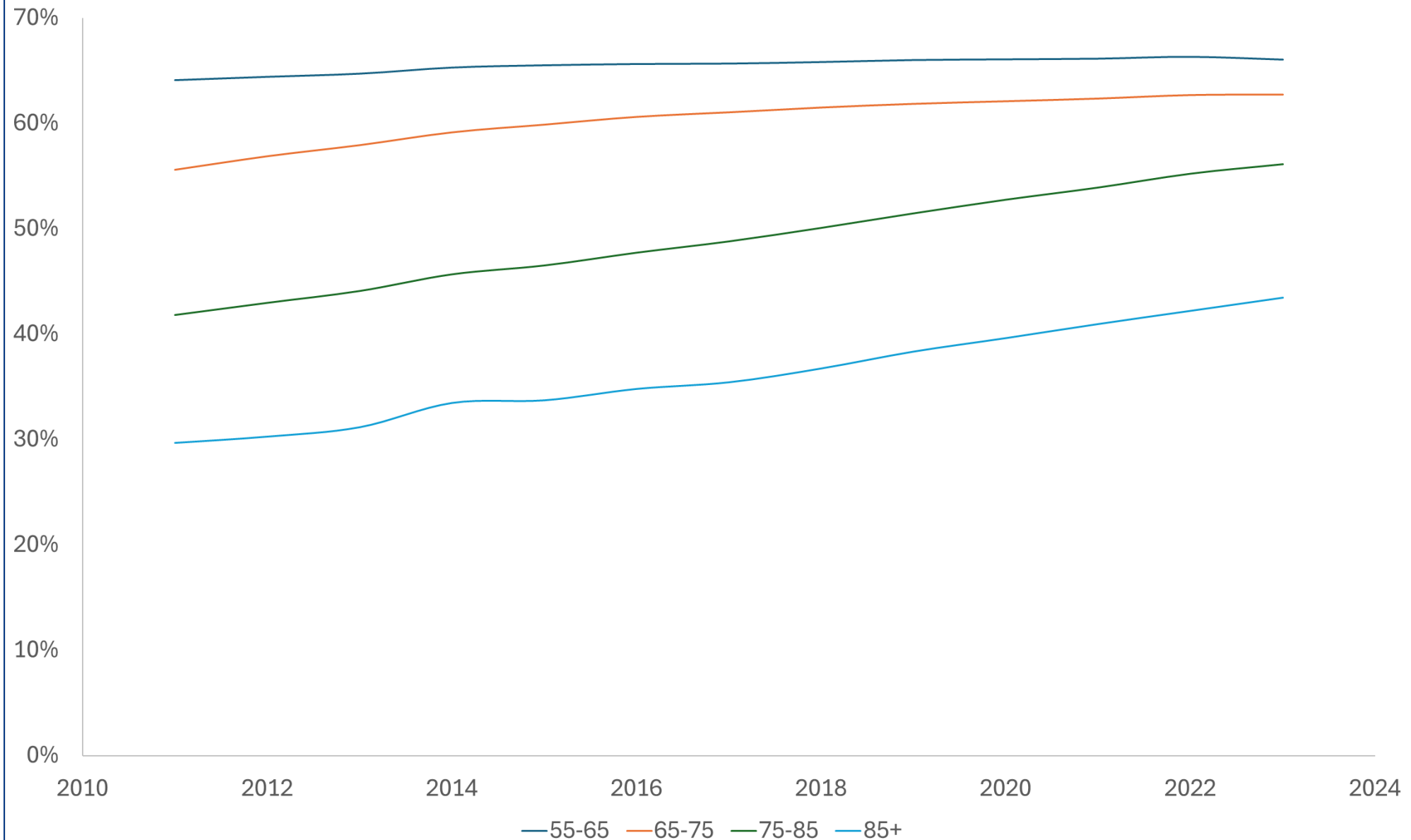
Ontwikkeling bruto inkomen naar leeftijdsklasse

CBS-budgetonderzoek

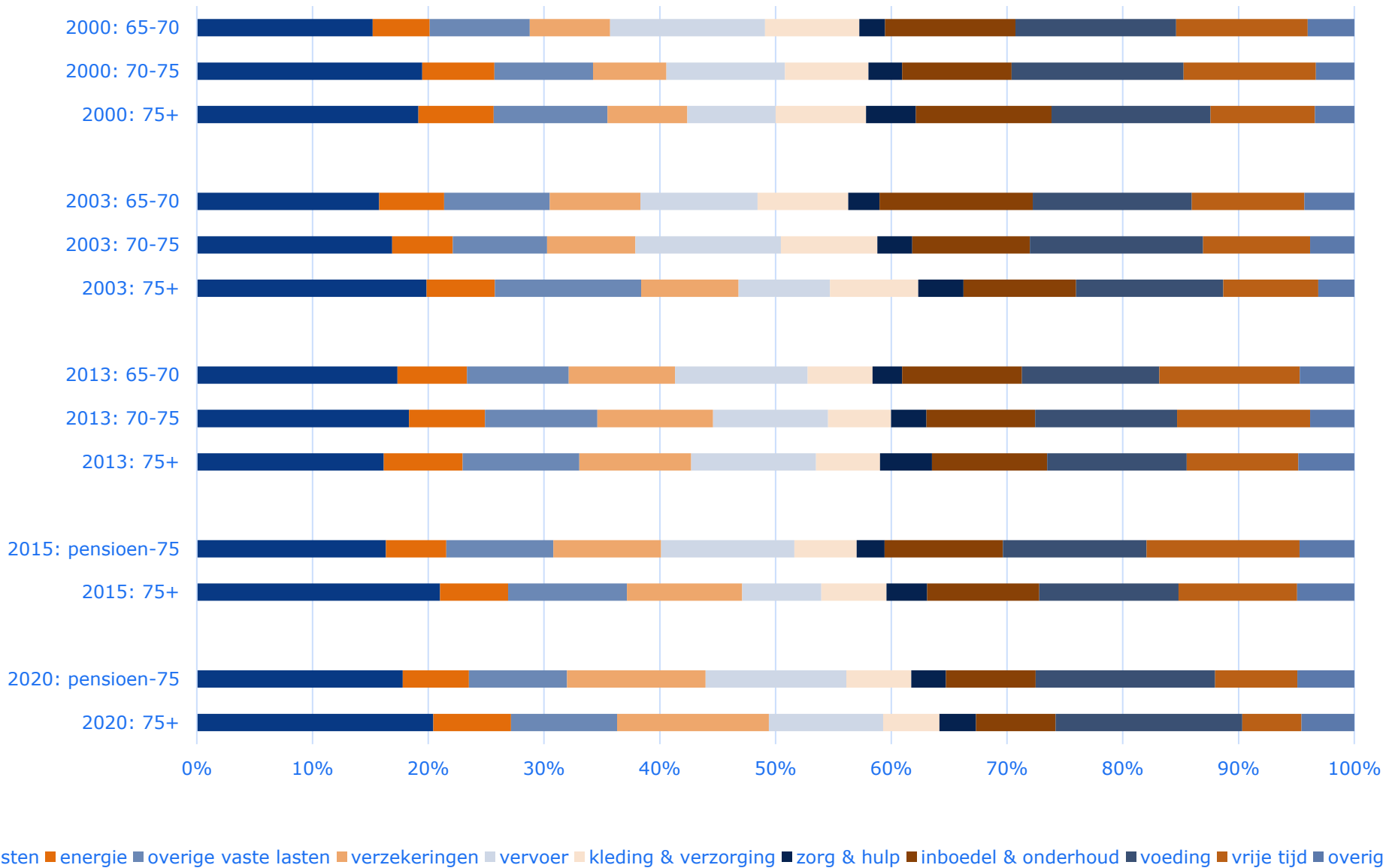

Eigen-woning bezit naar leeftijd

Budgetaandelen 2000 - 2020

Verandering uitgaven na pensionering

Nemen AF tijdens pensionering

- Vervoer
- Vrije tijd
- Kleding
- Inboedel
- Abonnementen

Nemen TOE tijdens pensionering

- Energie
- Zorg
(niet-vergoede ziektekosten /
huishoudelijk hulp)
- Voeding

Vrijetijdsuitgaven nemen tussen pensionering en 75 jaar toe, daarna af

FOKKE & SUKKE

WILLEN HUN LEVEN BETEREN

VAN HET
NIEUWE PENSIOEN
GAAN WE WÉL ALLE
INFORMATIE LEZEN

ECHT!
BELOOFD!

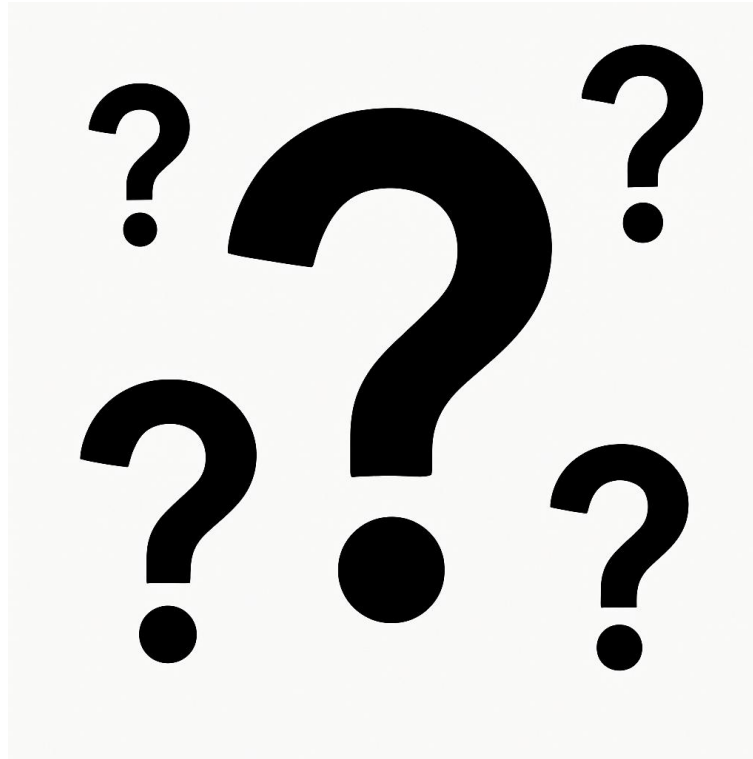
Wat zijn de belangrijkste inzichten om iets mee te doen?

- **Inkomensterugval is reëel (behalve soms bij laagste inkomens).** Voor sommigen is de inkomensterugval goed te overbruggen, maar er zijn mensen die (veel) moeten bezuinigen of nog extra moeten werken om rond te kunnen komen.
- **Kijk niet alleen naar inkomen, maar óók naar uitgaven en hoe die meebewegen met leeftijd.**
- **Wonen is de game-changer.** Eigenwoningbezitters hebben vaak lage lasten (vaak hypotheekvrij), huurders besteden een véél groter deel van hun inkomen aan woonlasten; huurtoeslag dempt beperkt.
- **Leeftijdspatroon in uitgaven:** na pensionering verschuiven budgetaandelen; vrije tijd daalt met name na 75 jaar; zorg/energie/voeding nemen relatief toe.

Toepassingen in communicatie & keuzebegeleiding?

Aansluiten bij behoefte en kenmerken deelnemer

Artikel 48. Eisen aan informatieverstrekking

- 1 De informatie die de pensioenuitvoerder verstrekt of beschikbaar stelt is correct, duidelijk en evenwichtig. De informatie wordt tijdig verstrekt of beschikbaar gesteld.
- 2 De pensioenuitvoerder bevordert dat persoonlijke informatie aansluit bij de informatiebehoefte en kenmerken van de deelnemer, gewezen deelnemer, gewezen partner of pensioengerechtigde.
- 3 De pensioenuitvoerder bevordert dat de informatie de deelnemer, gewezen deelnemer, gewezen partner of pensioengerechtigde inzicht geeft in de keuzemogelijkheden die er zijn in de pensioenregeling, de gevolgen van belangrijke gebeurtenissen voor het pensioen en de gevolgen van een keuze of combinatie van keuzes voor het pensioen.
- 4 De pensioenuitvoerder bevordert dat de informatie de deelnemer, gewezen deelnemer, gewezen partner of pensioengerechtigde aanzet tot relevante actie.

Keuzebegeleiding (48a PW)

Artikel 48a. Keuzebegeleiding

De pensioenuitvoerder begeleidt de deelnemer, gewezen deelnemer, gewezen partner of pensioengerechtigde op een adequate wijze bij het maken van een keuze binnen de pensioenovereenkomst, zorgt voor de inrichting van de keuzeomgeving en stelt de deelnemer, gewezen deelnemer, gewezen partner of pensioengerechtigde daarmee in staat om een passende keuze te maken.

Toepassingen?

- Laat advies en begeleiding goed aansluiten op de levensfasen van je deelnemers en klanten door in beeld te brengen hoe het inkomen zich verhoudt tot de verwachte uitgaven
  - Zeker bij de voorbereiding richting pensionering belangrijk
  - Werk met herkenbare voorbeelden en realistische bedragen
  - Activeren? Bijvoorbeeld met een 'Nibud Uitgaven-module' in de pensioenplanner
- Segmenteer naar verschillende groepen
  - Leeftijd en inkomen (al redelijk gangbaar), maar denk ook na hoe goed aan te sluiten op andere informatiebehoeften van bijvoorbeeld huurders/kopers

Huurder vs koper

O Huurder met alleen AOW en klein pensioen: focus bijvoorbeeld op huurverhoging, toeslagen en energierekening.

O Eigenaar (bijna) hypotheekvrij: focus bijvoorbeeld op onderhoud/verduurzamen en bufferopbouw (voor zorg).

Biedt inspiratie en hulp!

Persoonlijk Budgetadvies

1 Introductie
2 Persoonlijke gegevens
3 Vaste lasten
4 Je inkomsten
5 Je uitgaven
6 Resultaat

Over deze tool
Privacyverklaring
Responsible disclosure
Nibud

Inzicht in je inkomsten en uitgaven

Wil je een onafhankelijke blik op je inkomsten en uitgaven? Of wil je weten hoeveel je kunt sparen of bezuinigen? Het Nibud Persoonlijk Budgetadvies laat zien waar je geld blijft en hoe je het doet in vergelijking met anderen. Je ontvangt tips die helpen goede eigen geldkeuzes te maken.

Start 15 minuten gemiddeld

Help met tools, zoals het Persoonlijk Budgetadvies (<https://www.nibud.nl/tools/persoonlijk-budgetadvies/>)

Tot slot

- **Nadenken over later via uitgaven kan pensioen leuker maken. Wat zijn jouw dromen en wensen?**

Meer weten?

- Hier vind je het: Rapport Uitgaven van gepensioneerden (2025) - Nibud
- Interesse in de cijfers van het Nibud? Onze referentiebegrotingen kun je op verschillende manieren gebruiken om je dienstverlening, communicatie of beleid te verbeteren: Onze referentiebegrotingen gebruiken - Nibud